

Οι δυνατότητες ποιμαντικής προσέγγισης αυτιστικών παιδιών

/ [Πεμπτούσια](#)

Η μελέτη του Δρ Αθανασίου Κολιοφούτη [προηγούμενο άρθρο: www.rempitousia.gr/?p=69573] για την ποιμαντική μέριμνα των ανθρώπων που πάσχουν από διαταραχή αυτισμού, προχωρά σήμερα με αναφορές σε ειδικά θέματα ποιμαντικής προσέγγισής τους.

6. Η Ποιμαντική απόπειρα κατήχησης του αυτιστικού παιδιού.

Εξετάζεται το ερώτημα κατά πόσο ένα αυτιστικό παιδί μπορεί να διδαχθεί κάποιο μορφωτικό αγαθό και να προβεί έστω και σε στοιχειώδη πρόσκτησή του. Το ερώτημα προβάλλει ακόμα πιο δύσκολο και απαιτητικό, αν λάβουμε υπόψη μας ότι η διδαχή στο χώρο της χριστιανικής αγωγής και κατήχησης προσλαμβάνει σαφώς πρακτικές - εμπειρικές διαστάσεις, αφού προβάλλει την συνεχή αναγκαιότητα μεταβολής της συμπεριφοράς του υποκειμένου της αγωγής σύμφωνα με τις ηθικές επιταγές του Ευαγγελίου [49]. Και βέβαια θεμέλιος λίθος της οποιασδήποτε ηθικής μεταβολής αποτελεί η διάκριση μεταξύ καλού και κακού [50].

Πηγή:<http://the-art-of-autism.com/>

Αν λοιπόν, δεχτούμε την χιουμιανή διάσταση της ηθικής, σύμφωνα με την οποία η ενσυναίσθηση αποτελεί τη μόνη πηγή της ηθικής συμπεριφοράς [51], και δεδομένου ότι τα άτομα με αυτισμό δείχνουν έλλειψη ενσυναίσθησης, τότε αυτή η έλλειψη επικοινωνίας του αυτιστικού με τον άλλο μέσω της συναισθηματικής ταύτισης και κατανόησης μαζί του, μεταφράζεται όχι μόνο ως αδυναμία του να μάθει ο,τιδήποτε αλλά ταυτόχρονα και ως επιβεβαίωση ενός αδιαμφισβήτητου ελλείμματος ηθικής. Το αυτιστικό, σύμφωνα μ' αυτήν τη λογική, δεν δύναται ούτε να αντιληφθεί, ούτε να διακρίνει το καλό απ' το κακό, διάκριση η οποία αποτελεί το υπόβαθρο κάθε ηθικής συμπεριφοράς. Η ανεπιφύλακτη επιβεβαίωση της παραπάνω υπόθεσης έχει μεγάλη σημασία στην περίπτωση μας.

Αν το έλλειμμα ενσυναίσθησης του αυτιστικού παιδιού, το καθιστά εκ προοιμίου αδύναμο να διακρίνει το καλό από το κακό και ταυτόχρονα μη δεκτικό στη διαδικασία της μάθησης, τότε οποιαδήποτε μαθησιακή ενέργεια στον χώρο της χριστιανικής αγωγής καθίσταται εξίσου μετέωρη, εκ των πραγμάτων ατελέσφορη και άρα περιττή.

Όμως τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά. Επιστημονικές έρευνες αποδεικνύουν ότι στον αυτισμό, το έλλειμμα της ενσυναίσθησης δεν οδηγεί απαραίτητα σε έλλειμμα ηθικής [52]. Μολονότι τα αυτιστικά παιδιά, ειδικά με σύνδρομο Asperger, δεν μπορούν να ταυτιστούν συναισθηματικά με άλλους ανθρώπους και δεν μπορούν να

ανταποκριθούν σε πολλές κοινωνικές σημάσεις ηθικού περιεχομένου, εντούτοις πολλά εξ αυτών μπορούν να είναι ικανά για την άσκηση ηθικών κρίσεων και την ανάληψη σχετικής δράσης [53]. Η κριτική διερεύνηση των « ριζών » της ηθικής συμπεριφοράς κάθε ανθρώπου, στα πλαίσια των παραπάνω ερευνών, καταλήγει επί της αρχής σε έναν συνδυασμό της καντιανής ορθολογικής άποψης της ηθικής και της χιουμιανής άποψης, που προάγει την συναισθηματική διάσταση της ηθικής.

Αποδεικνύεται ότι ακόμη και αν η λογική διαδραματίζει βασικό ρόλο στην ηθική, αυτός ο ρόλος δεν υπερβαίνει σε καμία περίπτωση τα όρια ενός ρόλου. Τελικά, μόνο τα συναισθήματα μπορούν να αποτελέσουν το θεμελιώδες κίνητρο της ηθικής συμπεριφοράς. Ακόμα κι αν απουσιάζει η δυνατότητα νοητικοποίησης, άλλα είδη συναισθημάτων, τα οποία φαίνεται πως είναι διαθέσιμα στους ανθρώπους με αυτισμό, μπορούν επίσης να διαδραματίσουν έναν εξίσου σημαντικό ρόλο στην εμπέδωση μιας ηθικής συμπεριφοράς [54].

Μελέτες στις οποίες η νοητική ηλικία λήφθηκε υπόψη, δεν απέδειξαν de facto πως τα παιδιά με αυτισμό έχουν οπωσδήποτε μειωμένη αντίληψη αναγνώρισης και αποκωδικοποίησης των συναισθημάτων. Τουναντίον, αποδείχτηκε ότι έχουν άθικτες αυτόνομες αντιδράσεις κατά την προβολή εικόνων από ανθρώπους που είναι λυπημένοι ή φοβισμένοι. Έτσι, οι όποιες ανωμαλίες λαμβάνουν χώρα στο πεδίο των συναισθημάτων των αυτιστικών παιδιών δεν μπορούν να κατανοηθούν σωστά, αν υιοθετηθεί η άποψη της παντελούς έλλειψης και κατανόησης των συναισθημάτων, αλλά υπό το πρίσμα των λιγότερο σύνθετων συναισθημάτων, της λιγότερης διευθέτησης των συναισθημάτων τους και της μικρότερης δυνατότητας αντανάκλασης των συναισθημάτων τους [55].

Τα άτομα με αυτισμό έχουν δυσκολίες ενσωμάτωσης των γνωστικών και συναισθηματικών πτυχών των νοητικών καταστάσεων του άλλου ατόμου. Κανένας από αυτούς τους περιορισμούς δεν αποκλείει ένα είδος αυτόματης συναισθηματικής ενσυναίσθησης. Αποδεικνύεται ότι τουλάχιστον μια υποομάδα των ατόμων με αυτισμό μπορεί να έχει συναισθηματική ενσυναίσθηση τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό, ακόμη και αν αυτά τα άτομα δεν είναι σε θέση να προβάλλουν τα συναισθήματά τους [56]. Έτσι εξηγείται γιατί οι αυτιστικοί είναι σε θέση να γνωρίζουν τις συνέπειες της πείνας, ή είναι σε θέση να αισθανθούν συμπόνια και κατανόηση για τους ανθρώπους που υποφέρουν από καταστάσεις, οι οποίες έχουν προξενήσει και στους ίδιους μεγάλη συμφορά στο παρελθόν [57].

Άλλοι πάλι ερευνητές μελέτησαν εμπειρικά το κατά πόσο εφικτή είναι η διάκριση μεταξύ ηθικής και συμβατικής παράβασης σε παιδιά με αυτιστική διαταραχή [58]. Τα παιδιά υποβλήθηκαν σε σχετικές δοκιμασίες και συμπληρώθηκαν τα αντίστοιχα ερωτηματολόγια. Αποδείχτηκε ότι τα άτομα με αυτιστική διαταραχή ήταν τελικά,

σε θέση να διακρίνουν μεταξύ ηθικής και συμβατικής παράβασης και παράλληλα μπορούσαν να ανιχνεύσουν την αγωνία στους άλλους ανθρώπους. Φαίνεται μάλλον, ότι ήταν σε θέση να εντοπίσουν την παράβαση ενός δομικού κανόνα και να εντοπίσουν την αγωνία κάποιου άλλου, αλλά όχι κατ' ανάγκη να μπορούν να τα συσχετίσουν μεταξύ τους. Συνάγεται λοιπόν εμπειρικά, τουλάχιστον από έναν αριθμό εξειδικευμένων επιστημόνων, ότι δεν μπορεί επ' ουδενί να αποκλειστεί η δυνατότητα των αυτιστικών παιδιών να διακρίνουν μεταξύ καλού και κακού και να εμφανίζουν μια αθέατη, πλην όμως ανέπαφη ηθική ευαισθησία [59].

[Συνεχίζεται]

[49] Η μελέτη της Βίβλου από ορθοδόξου απόψεως δεν αντιμετωπίζεται ως προσπάθεια διανοητικής επεξεργασίας αλλά ως μορφή προσευχής. Η ίδια προβάλλει προσωπικότητες παρέχοντας όχι τόσο βιογραφικές πληροφορίες αλλά αντιπαραβάλλοντας αυτές με την σημασία που έχουν για τη ζωή των πιστών. : Κογκούλης Ι., *Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική*, Θεσσαλονίκη 1990, σσ. 163-164.

[50] « Humean view: Empathy is the only source of morality ». : Vignemont D. F., Frith U., « Autism, Morality and Empathy », *Moral Psychology Vol. 3, The Neuroscience of Morality: Emotion, Brain Disorders, and Development*, Cambridge, Massachusetts 2008, σσ. 273.

[51] Όπ. παρ. σσ. 274-275.

[52] « She concludes that even if reason plays a key role in morality, this role is merely instrumental. Only emotions can constitute the motivation for moral behaviors. However, according to her, one should not reduce emotional motivation for morality solely to empathy. Other kinds of emotions may also play a role, emotions that would be available to people with autism » : Vignemont D. F., Frith U., όπ. παρ. σσ. 27-274.

[53] Vignemont D. F., Frith U., όπ. παρ.

[54] Όπ. παρ.

[55] Frith U., όπ. παρ. σσ. 176-177.

[56] Vignemont D. F., Frith U., όπ. παρ. σσ. 275-277.

[57] «..... In conclusion, we are not convinced that there is as yet sufficient evidence to rule out the possibility that individuals with mentalizing impairment have an intact moral sensitivity. It rather seems that they are able to detect a transgression of a normative rule and detect someone else's distress, but not necessarily to relate them to each other.....»: όπ. παρ.

[58] « Moral reasoning forms the basis for ethical behavior and is described in developmental stages.»: Kukoyi O. B., *Ethics and Moral Reasoning among Medical Laboratory Professionals*

, Florida 2008, σ. 10.

[59] Slote M., *The Ethics of Care and Empathy*, New York 2007, σ. 126.